

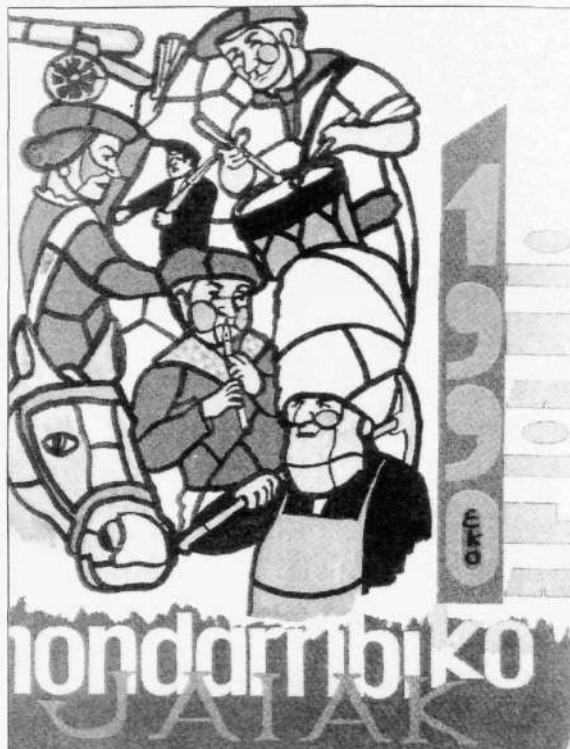
ARA ERROMARRA HONDARRIBIAN

1985. urtean ohartu nintzen Sagartzazuarren lorategian zegoen harlandu bitxi batetaz. Hondarribiar askorentzat oso ezaguna zen nonbait, baina inork etzuen ikertu zer eta noiztikakoa zen. Nire ikerketaren bidez ohartu nintzen ara (aldarea) erromarra zela.

Nahiz eta burualdea hautsirik eduki eta aurrekaldea goi aldetik mozturik izanarren, bere argibideak honetakoak dira: inguru hauetan ezagutzen ez den marmol zuriz egina da, bere azala, denboraren eraginez karaitzei ohi bezala, zetak gisako zarakarez edo kostraz duela. Neurritz: 83 zentimetro alturaz, 35 zm. zabal eta 40 zm. sendoz.

Bere enborra tailu apainez ondo landua du eta oinaldean goia-itzulia deritzan modura. Lau aldeak landarezko apaingarriz hornituak. Aurrekalde-tik platano hostoak erditik behera, zeren goikaldea mozturik bai du. Bi alderdietan, ezker eta eskubi, oliba abarrak xingola zintzilizkatuen artean. Atzekaldetik, era bereko erliebez, platano hostoak. Oso ondo eginak, horiek erromarren artegintzan I. mendean ohi zen erako apaingarririk dira.

XX. mendearen lehen partean Eliz-atzea zeritzon lekuan aurkitua omen, antzina, XVI. mendeko agiriak "beheko zimenteria" aipatzen duten

1990ko Jaietako Programan, ara honi buruz hitzegiten du San Martin-ek.

inguru haretan. Gaur hobeto ulertzeko, parrokiaren egoaldean. Han Casadevante (inoiz Aurrekoetxea bezala ere erabilia zen agiri zaharretan) jau-regiaren gibelean, Ipiztiku (edo Apezpiku) kale aldera ba omen zen Karnizeria-zaharra zen tokian

Menaje
Industrial
Electricidad
Copia de llaves
Tornillería inoxidable

MARINEL

Burdindegia
Ferretería

Beñat Etxepare 12
Tel. 943 64 17 88
20280 HONDARRIBIA

Jon Alzaga

- Urdai azpikoak
- Hestekiak
- Gaztak
- Foies
- Edariak

San Pedro kalea 45   Tel. 943 64 44 70
20280 HONDARRIBIA

Jose Mari Salaberriaren sagardotegia eta han omen zegoen hornaren kontra ara delako hau eta XX. mendearen erdi inguruan handik eramán omen zuen Franzisko Sagarzazu alkate zenak orain aurkitzen den lorategira.

Eusko Ikaskuntzak Julio Caro Barojaren omenez argitaraturiko lanaren lehen liburukian eman nituen ara honen xehetasunak, maisu eta adiskidearen omenez (ikus: "Ara romana en Hondarribia", *Revista Internacional de Estudios Vascos*, tomo XXI, 1986, alearen 481-486. Orrialdeetan).

Gero, honen berriak eman nituen iraileko Hondarribiko Jaiak - 1990 programan.

Hego Euskal Herrian ezagutzen diren ara guzietatik aski desberdina iruditu zitzaidan lehen ikustaldi beretik, batez ere materialez. 1985. urteko irailean J. Caro Baroja adiskide zenari erakutsi nioen eta oso harriturik gelditu zen hura zer zen lehenago inor ez ohartzeaz. Berak aditza eman zidanez, konparaketak egitean, begiratzeko Alkitania barrutian.

Egia esan, Saintes hiriko museoa bada horren itxurakorik, baina baitere Auzki (Auch) hirikoan ere. Hemendik hurbil, marmol zuridun materialez eginak dira Hazparneko erromar oroitarria eta Atharratzeko Aranhe gailurrean den Maria-Maidalenaren ermitan dagoen ara erromarra, bere izkributzat "Heravscorritshere" daramana. Honen

berriak ikus Koldo Mitxelenaeren "De onomástica aquitana" lanean, *Pirineos*, X, 1954. Geroago, Florentziako museoa aurkitu nuen Hondarribikoaren apaingarria berdina zituén ara, materialaren aldetik ere honen berdina zena eta lehenengo mendekotzat katalogatua da. Beraz, ez nembilen oker.

Euskal Herri inguruetan ez da holako harririk eta itsasoz ekarria dela esango nuke.

Orainarteko azterketak gogoan izanik, beste galdekizun bat sortzen zaigu, erromar geografoek aipatzen zuten Oiarson aldeko "Venus marítima" hura kokatzen zen tokia non ote zen?

Bidasoaren ahoa eta Pasaiako sarrerak zaintzen zituén Belagoa dorrea kontutan harturik, hipotesiaren arabera, ezingo ditugu baztertu Errenteria (antzinako Oiarzun kontsejoa zena) eta Lezo; baina, behar bada ziurrago Hondarribiko elizaz edo Irungoaz pentsatzea; mendietako ermita ttipiangoetara jo gabe. Ama Xaltalen necropolis (hilerria) izateaz badu arrazoi pixka bat, noski. Baina San Thelmo zenean A. Schultenek ikerturik ez zuen deus aurkitu. Beraz, zergatik ez zen izango itsasertzean kokaturiko Irun edo Hondarribiko parrokiatariko bat. Horriek hor gelditzen zaizkigu ikergai.

JUAN SAN MARTIN

EROSLE

CHARTER SUNDUNDEGI

Telf. 943 64 15 40
Santiago kalea, 17
20280 HONDARRIBIA

DISCOTECA
TRUCK
HONDARRIBIA
Foru Kalea

Pub
Kaizar
Almirante Alonso Kalea, 12